

'Poolnacht': een stukje Noorwegen op het festival Wintervuur NULPUNT NOORWEGEN

In het puntje van de winter isoleerde een Antwerps collectief zich op een afgelegen Noors eiland. Een maand lang brachten de vijf makers dor zonder daglicht en zonder klok. De intense indrukken roepen ze op in de voorstelling 'Poolnacht'. Geert van der speeten.

Het gezelschap heet Post uit Hessdalen, en alleen al uit de naam spreekt een fascinatie voor Noorwegen. In de vallei bij Hessdalen doken in 1940 onverklaarbare lichtfenomenen op die aan ufo's deden denken.

'Noorwegen heeft dat' zegt theatermaker en scenarist Ine Van Baelen. 'Plaatsen waar je de rationele waarneming in twijfel trekt. Machtige maar onherbergzame landschappen. Extremen van licht en donker. Echt een land om je terug te trekken.'

Dat deden de vijf makers van *Poolnacht* dan ook. Ze bestelden etensvoorraad voor drie weken en regelden vervoer. Gewapende met camera's en geluidsapparatuur lieten ze zich droppen op Sørøya, een land dat ver boven de noordpoolcirkel ligt. De poolnacht veegt er het onderscheid tussen dag en nacht uit. Plotse sneeuwstormen houden er de schaarse bewoners soms dagenlang binnen.

Het verblijf op Sørøya was opgezet naar een onderzoek naar onze tijdservaring. Van Baelen: 'We hebben allemaal drukke levens en we zijn geobsedeerd door tijd en efficiëntie. We verlangen naar rust. Maar al het zover is, slagen we er niet in te vertragen. We vroegen ons af: wat als je je volledig van tijd weet te bevrijden? Zonder daglicht, zonder klok, zonder vertrouwd referentiekader.'

Wetenschappelijke experimenten, met proefkonijnen die zich in een grot opsloten, hadden dat eerder geprobeerd. Ze bewezen het bestaan van een innerlijke klok. Blijkbaar schakelen we in deze omstandigheden spontaan naar een 24- of 25-urenritme over.

Van Baelen: 'Dat ondervonden wij ook. Al na een paar dagen kwam ere en intens mechanisme op gang, een behoefte aan dagindeling. Natuurlijk sloegen de verveling en het absolute nietsdoen al snel toe. Maar in plaats van los te laten, begonnen we juist gestructureerder te leven. Onze obsessie met tijd werd zowaar nog sterker.'

Ook de natuurervaring op Sørøya was overweldigend. De vijf voelden zich langzaam deel worden van het winterlandschap.

Van Baelen: 'We konden nooit ver weg, en al zeker niet op eigen houtje. Je bent niet vertrouwd met het weer en het wisselt snel, in het Hoge Noorden. De ervaring was vooral ook desoriënterend. Alsof je eigen waarneming een loopje met je neemt. Het continue donker dwingt je om scherp te stellen. Je ziet vlekken. In een sneeuwwit landschap zonder zon, en dus ook zonder schaduw, valt bovendien je dieptezicht weg. De structuur in het landschap verdwijnt, je komt tot vereenvoudigde beelden. De werkelijkheid heft daardoor iets van een onwezenlijk landschap.'

Stad

De strijd tegen de elementen vond haar weg naar *Poolnacht*, een voorstelling die heel toepasselijk op het festival Wintervuur in première gaat.

Ze combineert de overweldigende natuurervaringen met de houvast dat we zoeken als onze waarneming het laat afweten. Van Baelen: 'Wat we beleefden tijdens de afgezonderde winter, hebben we nu midden in de stad gereconstrueerd. Vanuit de vraag of de kopie dezelfde sensatie kan oproepen als het origineel. De basis vormen onze eigen foto- en filmopnamen, waarvoor lange sluitertijden nodig waren om in het donker te kunnen opnemen.'

'Het viel ons trouwens op hoe wij ons vaak al een voorstelling van een plek gemaakt hebben, gebaseerd op internetfoto's. Zo ziet het noorderlicht er in werkelijkheid wel fascinerend uit, maar niet zo groen en spectaculair als op de beelden die we kenden.'

Inspiratie vrom Post uit Hessdalen bij schrijvers en kunstenaars die zich bogen over tijd- en waarnemingsmechanismen. Zoals James Turrell, die van optische illusies een thema maakt. *Poolnacht*, onder de vleugels van Transparant, is ook een muzikale trip. 'In het donker val je terug op je gehoor om je te oriënteren.'

'De ervaring was
desoriënterend.
Alsof je eigen
waarneming een
loopje met je
neemt'

Ine Van Baelen
Theatermaker

We experimenteren met de perceptie van klank en de vervorming van de menselijke stem waarbij je gaat twijfelen aan wat je hoort. We vroegen Claron McFadden, een sopraan met een bijzonder stembereik, om dit mee te verklanken.' Daarmee wordt *Poolnacht* een audiovisuele onderdompeling in een 'nacht zonder einde'.